

TRIVSEL OG LÆRINGSMILJØ I STORE OG SMÅ SKOLEKLASSER

Sigve Nydal, Guro Solli Grønningsæter
og Stian Sørland

Takk

Vi vil benytte muligheten til å takke Eide ungdomsskole, Eidsdal skule og Stordal skule for deltakelsen i vår spørreundersøkelse i dette prosjektet. I tillegg vil vi takke vår lærer Øystein Kummen og forskerkontakten vår Marte Giskeødegård for god veiledning gjennom hele prosessen. Uten alle disse, kunne vi ikke gjennomført dette prosjektet.

Forsidebilde: Katrine Lunke, 21. februar 2017

Det tillates at dette dokumentet kopieres, distribueres og/eller modifiseres under retningslinjene som beskrevet i *Creative Commons Attribution ShareAlike 3.0*

Innhold

Intro.....	3
Bakgrunn	4
Metode.....	6
Spørreundersøkelsen.....	6
Feilkilder.....	7
Forskningsetikk	8
Refleksjoner fra datainnsamlingen	9
Refleksjoner fra analysen av datamaterialet	10
Resultat fra spørreundersøkelsen.....	10
Hvor godt trives du på skolen?	11
Trives du sammen med elevene i klassen din?.....	12
Har du noen medelever fra klassen din som du kan være sammen med i friminuttene?	13
Hender det at du føler deg ensom på skolen?.....	14
Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?	15
Jeg synes det er god arbeidsro i timene	16
Jeg føler det er akseptert å gjøre feil i min klasse, og vi blir ikke gjort narr av om vi gjør feil	17
Jeg opplever at lærerne mine bryr seg om meg og behandler meg med respekt.....	18
Jeg opplever at lærerne mine har troen på at jeg kan gjøre det bra på skolen	19
Når jeg har problemer med å forstå arbeidsoppgavene på skolen, får jeg god hjelp av lærerne	20
Jeg tror jeg vil foretrekke å gå i en klasse med 12 elever fremfor en med 25.....	21
Diskusjon og refleksjon	22
Konklusjon.....	27
Bibliografi	29

Intro

Da vi fikk vite at vi skulle ta del i Holbergprisen i skolen ble vi nysgjerrige, siden vi ikke visste så mye om Holbergprisen fra før, og da vi fikk mer informasjon om hva det gikk ut på, ble vi enda mer nysgjerrige og engasjerte. Vi begynte umiddelbart å tenke på hva som kunne være interessant å forske på, det var mange temaer som vi fant spennende, etter en stund med idemyldring kom vi inn på temaet små og store skoleklasser. To av oss er fra små bygder og gikk gjennom hele grunnskolen i små klasser. Vi i gruppen ble uenige om hva som gav best trivsel og læringsmiljø, en liten eller en stor klasse. Argumentene for de små klassene var at elever fikk mer tid med læreren og at man lærte seg å se bort fra hverandres ulikheter. Mens argumentene for store klasser var at man fikk et mer mangfoldig klassemiljø der man lettere kunne finne noen med de samme interessene, men at man her kunne lettere falle utenfor om man er litt spesiell, da ingen føler en plikt i å inkludere hverandre. Derfor ble vi enige om at dette ville være det vårt Holberg-prosjekt skulle handle om, og videre utarbeidet vi en hypotese som vi skulle arbeide ut ifra. Forskingen på feltet er omstridt; enkelte mener at klassestørrelsen ikke har noe å si for trivsel og læringsmiljø, mens blant annet Utdanningsdirektoratet mener at det kan være en fordel å gå i mindre klasser (Norgård & Harsvik, 2017). Denne hypotesen vil vi teste ut i løpet av denne forskingsperioden.

Bakgrunn

Hypotesen vår gikk altså ut på at det var større trivsel og bedre læringsmiljø i mindre klasser, blant annet fordi du må bli kjent med de du går i klasse med og du kommer tettere på læreren om du trenger hjelp.

Det er mye forskning på området om hvorvidt læringsutbyttet er bedre i mindre skoleklasser, og både internasjonalt og nasjonalt har utdanningsforskere vært opptatt av dette teamet i lang tid. I Norge har dette vært aktuelt blant annet på grunn av varierende resultater blant norske elever i internasjonale undersøkelser og nasjonale prøver. I tillegg så har lærertettheten i Norge gått ned, mens klassestørrelsene har gått opp. I 2011 viste forskningen at 25 prosent av alle elevene i Norge er i grupper på over 20 elever, i år 2000 gjaldt dette bare ti prosent. Bak disse tallene viser det en økende forskjell i lærertetthet mellom og innenfor kommuner, noe som gjør at mange stiller spørsmål ved kvaliteten i opplæringen som norske elever tilbys. Det er viktig å poengtere at lærertetthet ikke er det samme som klassestørrelse, men går på antall elever per lærer i en undervisningstime. Det kan altså være like stor lærertetthet i en klasse med 20 elever og i en klasse med 10 elever, om klassen med 20 har to lærere i timen, mens den med 10 har en lærer. Til tross for dette, brukes ofte begrepene klassestørrelse og lærertetthet synonymt i mye av forskningen, da de kan vise mye av det samme. (Norgård & Harsvik, 2017)

Vi har tenkt at jo færre elever det er i en klasse, jo bedre tid har læreren til hver enkelt elev, og at dette skulle medvirket til at det er bedre læringsmiljø i mindre skoleklasser. Det har kommet flere studier som bekrefter denne tanken, og blant annet i 2014 kom det en dansk studie som viste at elever som går i klasser med få elever fikk bedre karakterer enn elever i store klasser (Ringgaard, 2019). I tillegg har utdanningsforbundet gjort en gjennomgang av norsk og internasjonal forskning, hvor de har konkludert med at *«klassestørrelsen har en betydning for elevens læringsutbytte målt i form av karakterer eller på tester i ulike fag»*. Men de mener at denne effekten er størst for yngre elever eller «svake» elever. I tillegg understreker de at effektene av mindre klasser på elevenes læringsutbytte er knyttet til prosessene som skjer i klasserommet, og at *«det avhenger av at lærerne benytter seg av mulighetene som redusert klassestørrelser gir»* (Norgård & Harsvik, 2017).

På den andre sida har Campbell Collaboration, en internasjonal organisasjon som består av uavhengige forskere og forskningsinstitusjoner, også utarbeidet en systematisk oversikt over studie på området, og de har konkludert med at klassestørrelsen så å si ikke har noen effekt. I tillegg mener de at mange av studiene på området har for mange mangler, feilkilder og metodeproblemer (Ringgaard, 2019).

Også utdanningsforbundet understreket at forskningen var mer spriket blant eldre elever. Den tidligere forskningen på området som omhandler læringsmiljø i store og små skoleklasser er altså svært sprikende, og vanskelig å gjøre seg klok på. I tillegg sier denne forskningen ingenting om sammenhengen mellom klassestørrelser og trivsel.

Eneste omfattende og troverdige forskningen vi fant som også tar for seg trivselsfaktoren, var den landsdekkende elevundersøkelsen. Denne omfatter ikke størrelsen på klassene, men hvor godt elever trives på skolen. Eneste måten å få noe ut av denne undersøkelsen, ville derfor vært om vi valgte kommuner hvor vi visste at alle skolene hadde små skoleklasser, eller omvendt, når vi så på resultatene.

Spørsmålet vårt om hvilken klassestørrelse som har best trivsel og best læringsmiljø er et spørsmål som har blitt stilt og forsket siden omdannelsen av skolen etter 2. verdenskrig. Skole og utdanning var viktige felter i Arbeiderpartiets moderniserings-program. Å øke befolkningens utdanningsnivå og gi flere adgang til høyere utdanning var viktige steg for å utvikle Norge. Det var en forutsetning for modernisering og økonomisk vekst. Behovet for utdannet arbeidskraft var stort på alle samfunnsområder etter okkupasjonen (Hagemann, 2015).

Når det kommer til forskning på hvilken klassestørrelse som er best når det gjelder læring, har mesteparten av forskerne altså sett på karakterer og karakterutvikling i forskjellige klasser. Den landsdekkende elevundersøkelsen som blir utført i Norge hvert år er mer et hint til skolen og staten om hvordan elever trives på skolen. Klassestørrelser er ikke en del av den undersøkelsen og blir ikke tatt med som en faktor for trivsel.

Dette temaet er interessant fordi det omhandler hvordan elever har det på skolen og det kan gi oss innsikt om hvordan vi skal styre skolene våre og sørge for at elever har de beste mulige forutsettelsene til å lykkes. Vi forsker på hvordan klassestørrelse påvirker elevene gjennom læringsmiljø og trivsel.

Metode

I dette prosjektet har vi valgt å bruke kvantitativ metode. Dette gir oss muligheten til å fokusere på mengde og bredde i produksjonen av datamaterialet, istedenfor å gå i dybden på noen få informanter som i kvalitativ metode. Vi er opptatt av å analysere et større datagrunnlag, da opplevelsen av trivsel og læringsmiljø i en klasse kan være svært individuell. Om vi skulle interjuvet bare et få informanter fra store klasser, og noen fra små klasser, var vi redd for at meningene deres ikke skulle gjenspeile helheten og gjennomsnittet. Samtidig kunne vi, gjennom en kvalitativ studie, fått bedre innsikt i hvorfor elevene svarer det de gjør, siden vi hadde hatt muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål undervegs. I tillegg kunne vi for eksempel interjuvet lærere og elever som hadde erfaring med både store og små skoleklasser, og på denne måten fått høre om de hadde opplevd forskjeller i de to opplevelsene. Til tross for dette valgte vi altså å gjennomføre en kvantitativ undersøkelse, for å være sikker på at resultatet vårt blir minst mulig preget av individuelle meninger om tema.

Vi valgte å lage en spørreundersøkelse som tar for seg ulike spørsmål og påstander om trivsel og læringsmiljø i skoleklasser. Denne undersøkelsen valgte vi å gjennomføre på ulike ungdomsskoler, fordi vi ville ha fokus på grunnskolen. Dette på grunn av at det er her man faktisk har forskjell på store og små klasser, i motsetning til videregående skoler der man stort sett har store klasser, i hvert fall på studiespesialiserende program. I tillegg så tenkte vi at elevene på ungdomsskolen er mer reflektert enn de på barneskolen og har kommet lengre i utdanningsløpet, og derfor evner bedre å svare på spørsmålene.

Spørreundersøkelsen

For å skille mellom svarene til de som går i store og de som går i små klasser måtte vi sette en grense på hva vi regner som liten og stor klasse. Vi valgte å sette dette skillet på 15 elever. Vi diskuterte om vi skulle dele opp i for eksempel en tredeling, for å få enda mer presise svar og kunne skille enda bedre, da det er stor forskjell på å gå i en klasse på for eksempel 14 elever og en på for eksempel 6 elever. Til tross for dette, valgte vi å sette en grense på 15, for å gjøre analysejobben ryddigere. Akkurat tallet 15 kom vi fram til, fordi det var et tall som dukket opp flere ganger mens vi leste artikler om eksisterende forskning: Blant disse viste Utdanningsforbundet til en kartlegging som Kunnskapscenter for utdanning

gjennomførte i 2015, der de konkluderte med at 15-18 elever var optimal klassestørrelse. Med dette valgte vi altså å sette skille på 15 elever. (Utdanningsforbundet, 2017)

Spørreskjema sendte vi ut og gjennomførte via Google Docs og Google Forms, fordi disse er svært brukervennlige og enkle for ungdomsskolene å gjennomføre.

Klassene som har gjennomført er 9. og 10.klasse ved Stordal skole, 8. og 9. klasse ved Eidsdal skole (klasser under 15 elever) og 8. og 10. klasse ved Eide ungdomsskole (klasser over 15 elever).

Det er altså fire små klasser som har gjennomført, og bare to store. Vi valgte å gjøre det på denne måten for å beholde en viss balanse i antall svar fra de to gruppene. Vi kunne fått flere store ungdomsskoleklasser til å svare, men vi ville da hatt en stor skeivfordeling i antall svar i forhold til de små klassene.

Feilkilder

Det er flere feilkilder som kan være med på å påvirke resultatet både i selve spørreundersøkelsen og i hele forskningsprosjektet vårt.

Noe av det som kom i diskusjon ganske tidlig var det faktumet at der hvor det er små klasser er det ofte ganske små samfunn i utgangspunktet. Dette vil si at de som går i klasse gjerne har gått både i barnehage og på barneskole sammen; mange er både søskenbarn eller naboer, og de fleste har kjent hverandre hele livet. Vi vet at dette er faktum på de ungdomsskolene med små klasser som har gjennomført undersøkelsen vår, da vi ikke lyktes med å finne ungdomsskoler i større samfunn som hadde små klassestørrelser. Det at elevene har kjent hverandre hele livet, og har andre relasjoner i tillegg til at de går i klasse, kan påvirke resultatet i undersøkelsen på den måten at trivselen ikke lenger bare er avhengig av klassestørrelsen. Til tross for dette, er denne feilkilden gjort så liten som mulig i dette forskningsprosjektet, ved at klassene med over 15 elever som deltok var fra Eide ungdomsskole. Denne skolen har klasser på omtrent 25 elever, men ligger på et tettsted i tidligere Eide kommune, med bare 3437 innbyggere. (Statistisk sentralbyrå, 2019)

Også her er det altså slik at mange av de som går i klasse har kjent hverandre hele livet. På denne måten er altså bakgrunnen til klassene som har deltatt ganske like, og denne

feilkilden er derfor minimalisert, i forhold til om vi for eksempel hadde fått en av de store ungdomsskolene i Ålesund til å svare.

En annen ting som kan påvirke resultatet vårt er at vi bare fikk to store klasser fra en og samme skole til å gjennomføre undersøkelsen. Da er det en sjanse for at vi traff en skole med spesielt godt eller spesielt dårlig miljø. For å få mest mulig nøytralt svarresultat hadde det kanskje vært optimalt at vi fikk to store klasser fra to forskjellige skoler til å gjennomføre. Vi var i kontakt med et par ungdomsskoler i Ålesund, men ingen av de rakk å gjennomføre innen fristen. Så da endte vi altså opp med å få to klasser ved den skolen som holdt fristen til å gjennomføre.

Når det kommer til selve undersøkelsen så kan det være en feilkilde at elevene enten mistolker spørsmålene/påstandene, eller at de ikke setter seg skikkelig inn i spørsmålene og svarer ærlig. Vi prøvde å lage så korte spørsmål og svaralternativ som mulig, for å gjøre undersøkelsen lettest mulig å forstå. I tillegg så valgte vi å gjennomføre på ungdomsskoleklasser, istedenfor for eksempel en 6. klasse, med den tanken at en ungdomsskoleelev har bedre evne til å reflektere over påstanden, og faktisk svare ærlig. Med dette mener vi at også denne feilkilden er mest mulig minimalisert.

Forskningsetikk

Når man gjennomfører et forskningsprosjekt, er det viktig å unngå å påføre forskningsdeltakerne skade eller unødige belastninger, samt å beskytte personvernet og å sikre troverdigheten av forskningsresultatene. (Nylenna & Torp, 2017)

Vi har altså gjennomført en undersøkelse hvor ungdomsskoleelever har vært forskningsobjektene. Da var det viktig for oss at deltakerne forstod hensikten med prosjektet, i tillegg til at svarene deres var hundre prosent anonyme. I ingressen til undersøkelsen som vi sendte ut, blir elevene derfor informert om at svarene skal bli brukt til et skoleprosjekt, og at alle svarene var anonyme.

Vi valgte å inkludere faktorene om klasstrinn og kjønn i spørreundersøkelsen, for å få mer analysemateriale, og kunne sjekke om det var noe forskjell mellom kjønnene eller klasstrinnene. Men på spørsmålet om kjønn valgte vi å legge inn alternativet "vil ikke oppgi", for at deltakerne skulle sikres anonymitet, da noen av de små klassene kanskje har bare et par elever av det ene kjønnnet. Disse tiltakene gjør at vi føler forskningsetikken i

prosjektet er ganske bra, til tross for at vi gjorde alle spørsmålene obligatoriske, men dette valgte vi å gjøre fordi resultatene kunne blitt feil om elevene kunne fritt ha hoppet over spørsmål de ikke ville svare på.

Refleksjoner fra datainnsamlingen

En av de store utfordringene vi møtte på under produksjonen og innsamlingen av datamaterialet var å klare å lage gode spørsmål. Vi måtte være sikre på at spørsmålene vi stilte faktisk ga oss svar på det vi var ute etter. For å gjøre dette enklere, og for å komme i gang, så vi gjennom Elevundersøkelsen for å se hvilke spørsmål de hadde stilt om trivsel og læringsmiljø. Med inspirasjon fra disse ble det enklere å produsere spørsmål som var godt formulerte, og ikke minst som var korte og konsise nok, slik at vi kan være mest mulige sikre på at de som svarer har lest spørsmålet og svaralternativene skikkelig, og faktisk svarer på det vi spør om.

En annen utfordring vi møtte på var å få klassene til å gjennomføre undersøkelsen innen fristen vi hadde fått for å starte på analysen. Vi snakket med lærerne i de ulike klassene vi kontaktet, og flere av disse sa de skulle gjøre det påfølgende dag. Men vi opplevde at hos flere av disse lærerne forsvant undersøkelsen blant andre ting, og vi måtte minne dem på å gjennomføre. Her kan vi også ta litt skyld selv, da vi var litt sent ute med å få ferdigstilt selve spørreundersøkelsen, og de kanskje fikk litt dårlig tid på å gjennomføre. Den skolen vi hadde snakket med i Ålesund fikk altså ikke gjennomført, men dette fikset vi med å få enda en klasse på Eide ungdomsskole til å gjennomføre.

Refleksjoner fra analysen av datamaterialet

Aller først, før vi kan gå løs på diskusjonen og refleksjonen, vil vi ta for oss et og et spørsmål fra spørreundersøkelsen, og beskrive kort hva vi var ute etter og hovedtrekkene av hva svarene viser oss. Etter dette vil vi reflektere over hvordan disse resultatene kan gi oss svar på problemstillingen vår.

Resultat fra spørreundersøkelsen

Som tidligere nevnt, så er det fire små klasser som har gjennomført og to store. Til sammen 31 elever deltok fra klasser med 14 eller mindre elever, og 47 elever deltok fra de store klassene: Til sammen 78 svar. I flere av klassene var det ikke alle som var til stede den dagen hvor undersøkelsen ble gjennomført, men vi har ikke en fullstendig oversikt over hvor mange det er snakk om. Klassestørrelsen på de små klassene ligger på alt mellom 6 og 13 elever, mens begge de store klassene har omtrent 25 elever når alle er til stede.

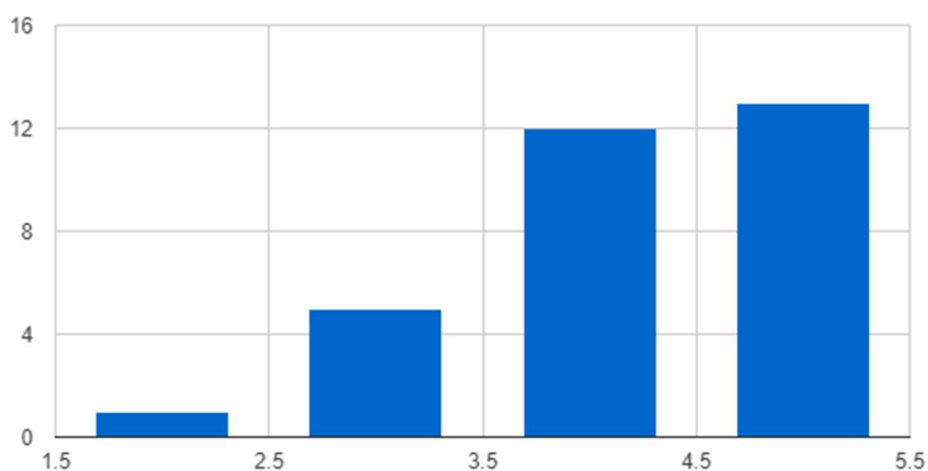
Hvor godt trives du på skolen?

Den første figuren viser hvor godt elevene trives på skolen. De blå søylene er oppgitt i antall, men vi ser allikevel en sammenheng i at elevene som går i klasser med 15 eller flere elever har scoret høyere på dette spørsmålet: Gjennomsnittet for 14 eller mindre er 4.19, mens gjennomsnittet for 15 eller mer er 4.38.

14 eller mindre

Hvor godt trivest du på skolen?

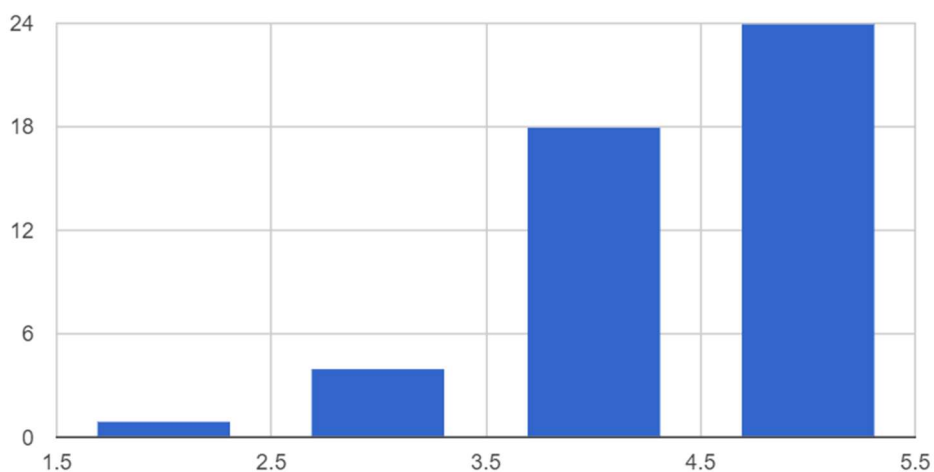
Average: 4.19

15 eller flere

Hvor godt trivest du på skolen?

Average: 4.38

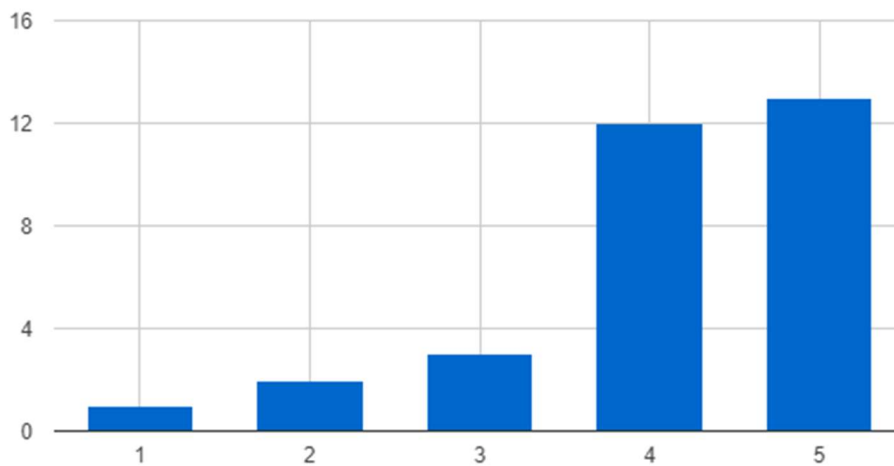
Trives du sammen med elevene i klassen din?

Denne figuren viser hvordan elevene trives sammen med de andre elevene i klassen. Også her ser vi at de store klassene har scoret bedre enn de små, med et gjennomsnitt på 4.57 mot et gjennomsnitt på 4.10 hos de små klassene.

14 eller mindre

Trivest du sammen med elevene i klassen din?

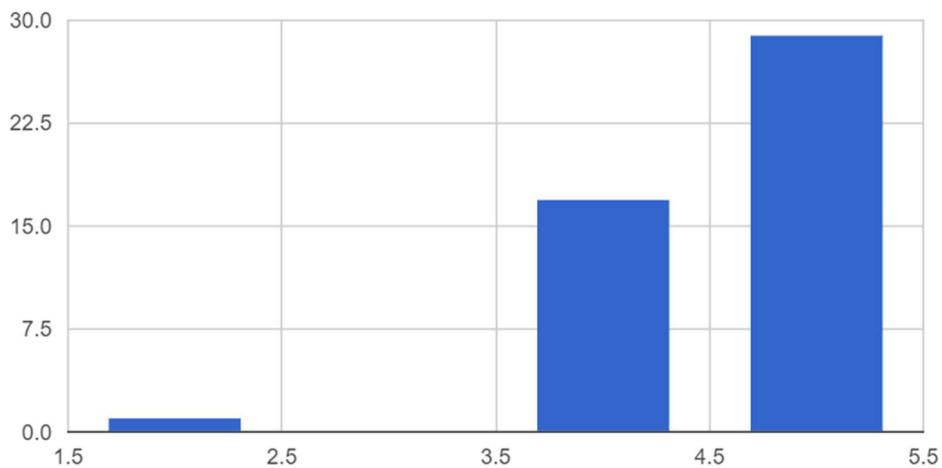
Average: 4.10

15 eller flere

Trivest du sammen med elevene i klassen din?

Average: 4.57

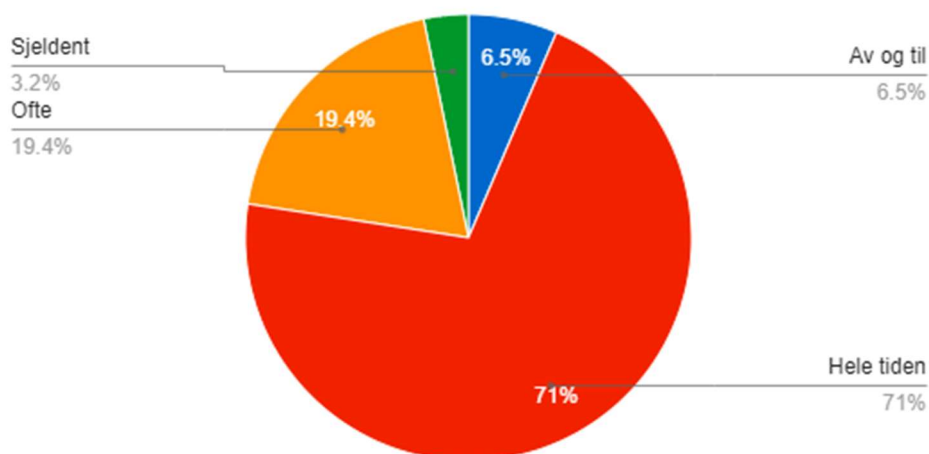

Har du noen medelever fra klassen din som du kan være sammen med i friminuttene?

I denne figuren var vi ute etter å finne ut om elevene hadde noen fra klassen sin som de kunne være sammen med i friminuttene. Her svarer 71% i de små klassene "hele tiden", mens hele 83% i de store klassene svarer det samme. Blant de små klassene er det også 3.2% som svarer "sjeldent" og 6.5% som svarer "av og til". Dette er flere enn de store, der bare 2.1% svarer "av og til", og ingen svarer "sjeldent".

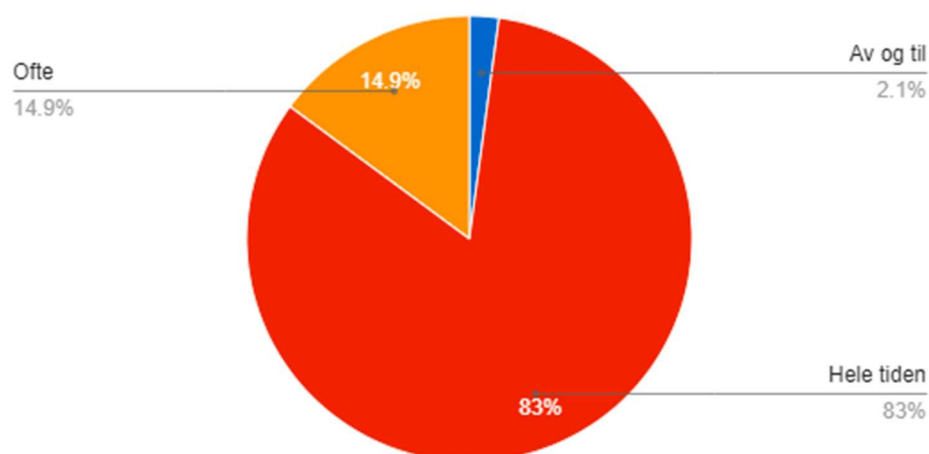
14 eller mindre

Har du noen medelever fra klassen din som du kan være sammen med i friminuttene?

15 eller flere

Har du noen medelever fra klassen din som du kan være sammen med i friminuttene?

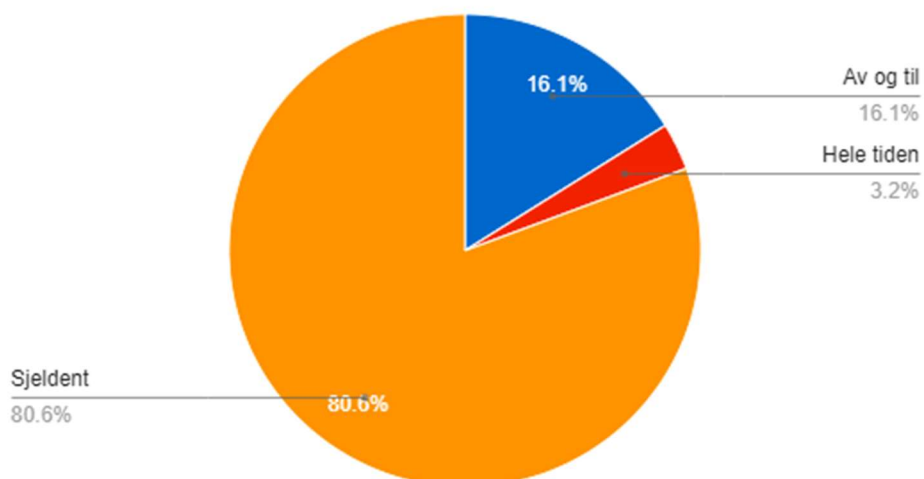

Hender det at du føler deg ensom på skolen?

I dette spørsmålet var vi ute etter om elevene føler seg ensom på skolen. Også her scorer de store klassene bedre, med hele 93.6% som svarer "sjeldent", mot 80.6% hos de små klassene. I de små klassene svarer 3.2% "hele tiden", mot 2.1% hos de store. Men vi biter oss også merke i at de resterende 16.1% hos de små klassene har svart "av og til", og at ingen har brukt svaralternativet "ofte", mens det er 2.1% hos de store klassene som svarer "ofte".

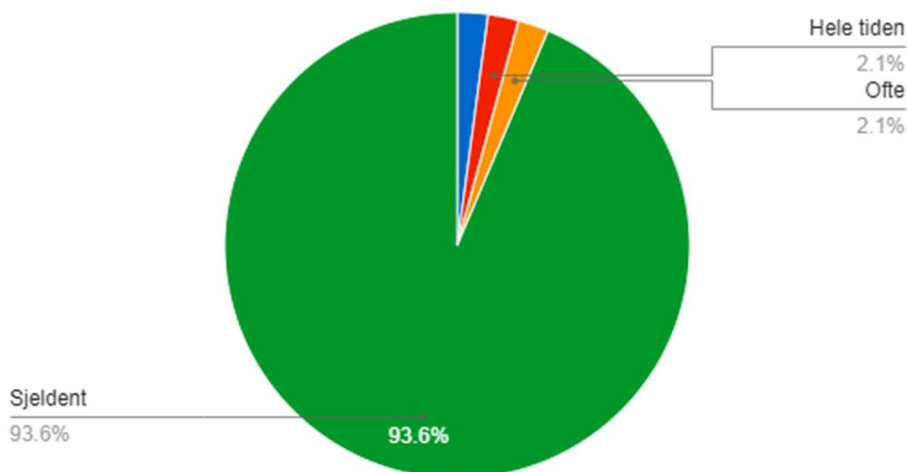
14 eller mindre

Hender det at du føler deg ensom på skolen?

15 eller flere

Hender det at du føler deg ensom på skolen?

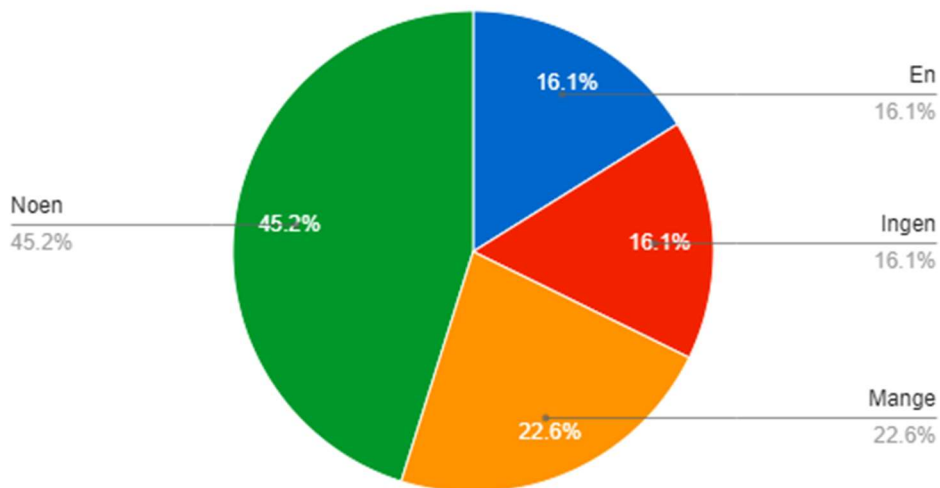

Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?

Her ville vi vite om elevene hadde noen i klassen sin de kunne snakke med om det var noe som plaget dem. Her har hele 16.1% hos de små klassene svart "ingen", mens bare 4.3% hos de store har svart det samme. Også her svarer altså de store klassene bedre enn de små-

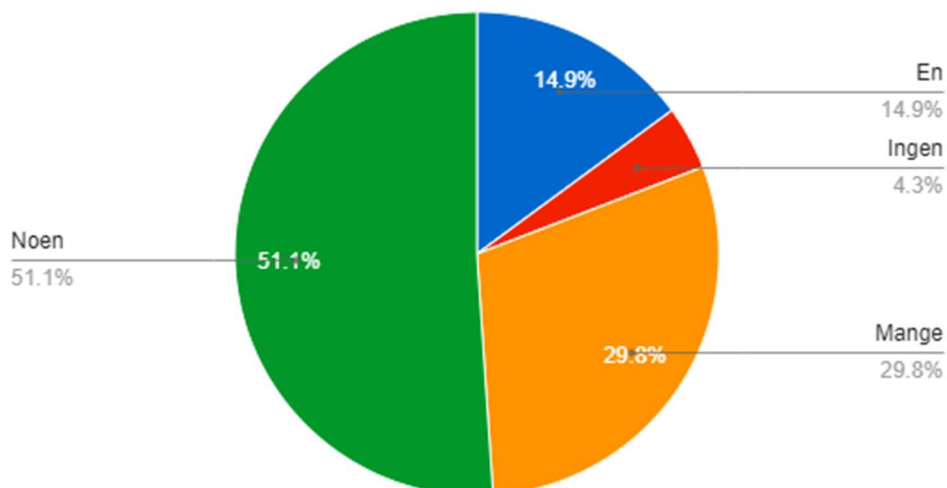
14 eller mindre

Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?

15 eller flere

Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?

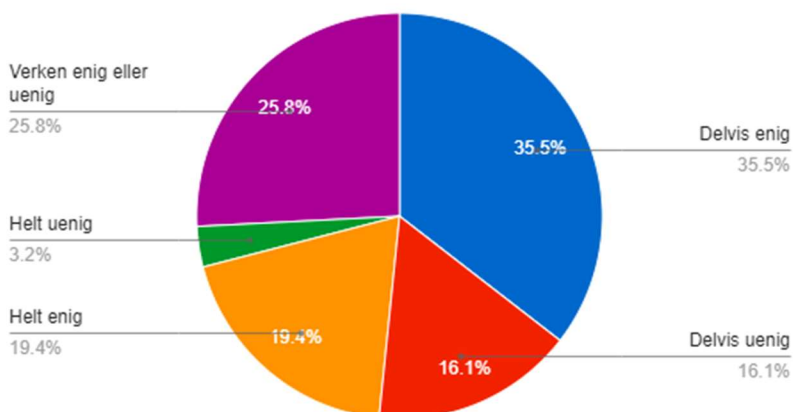

Jeg synes det er god arbeidsro i timene

I dette spørsmålet går vi litt bort fra trivselsfaktoren og mer over til læringsmiljø. Her var vi ute etter om det var god arbeidsro i timene eller ikke. Her svarer 19.4% hos de små klassene "helt enig", mot 10.6% hos de store. Hos de store er det hele 46.8% som svarer "verken enig eller uenig", og 25.8% prosent hos de små svarer det samme. Samtidig har de små klassene mye høyre svarprosent enn de store på alternativet "delvis uenig" og "helt uenig". Her ser vi altså at i de store klassene er det flere som ikke har noen særlig mening om det er god arbeidsro i timene eller ikke, mens hos de små klassene er det mer enten eller. Dette kan tyde på at arbeidsroen i timen hos små klasser kanskje er mer avhengig av hvilken klasse man havner i.

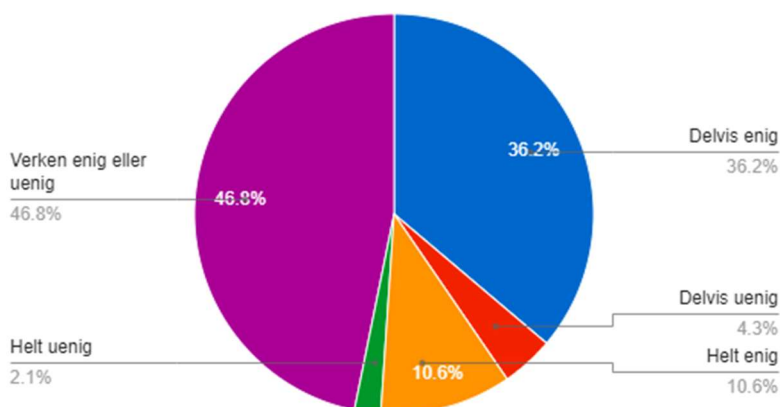
14 eller mindre

Jeg synes det er god arbeidsro i timene

15 eller flere

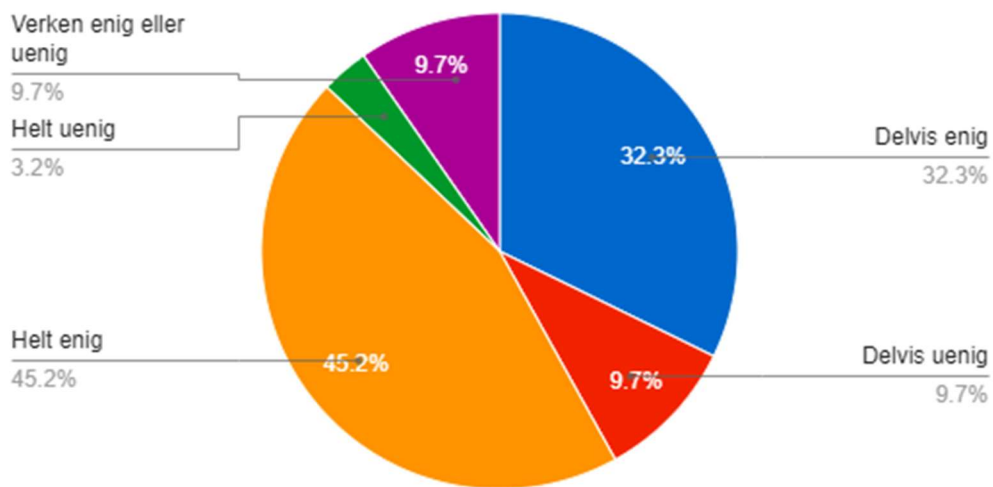
Jeg synes det er god arbeidsro i timene

Jeg føler det er akseptert å gjøre feil i min klasse, og vi blir ikke gjort narr av om vi gjør feil
Dette spørsmålet går også på læringsmiljø, og her scorer de små klassene dårligere enn de store. 9.7% har svart “delvis uenig” og 3.2% har svart “helt uenig”, mot bare 2.1% hos de store som har svart “delvis uenig”.

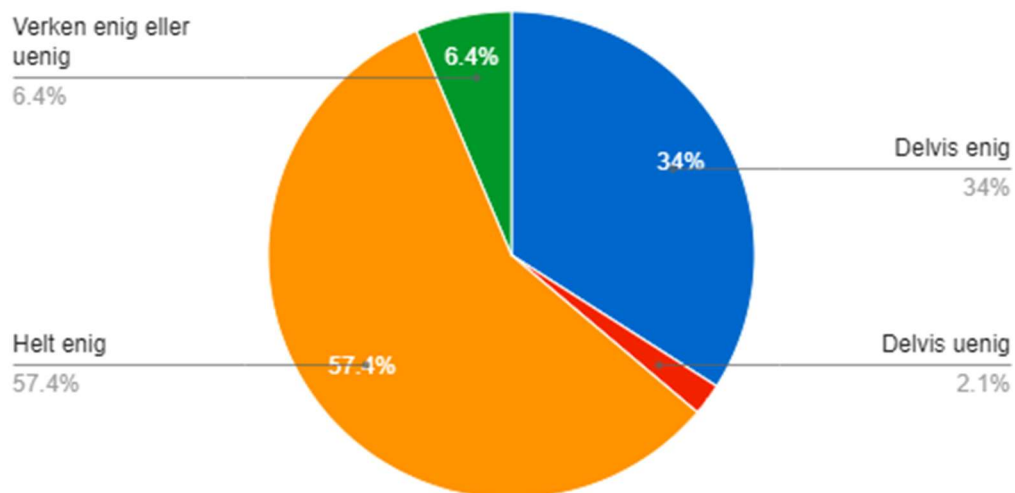
14 eller mindre

Jeg føler det er akseptert å gjøre feil i min klasse, og vi blir ikke gjort narr av om vi gjør feil.

15 eller flere

Jeg føler det er akseptert å gjøre feil i min klasse, og vi blir ikke gjort narr av om vi gjør feil.

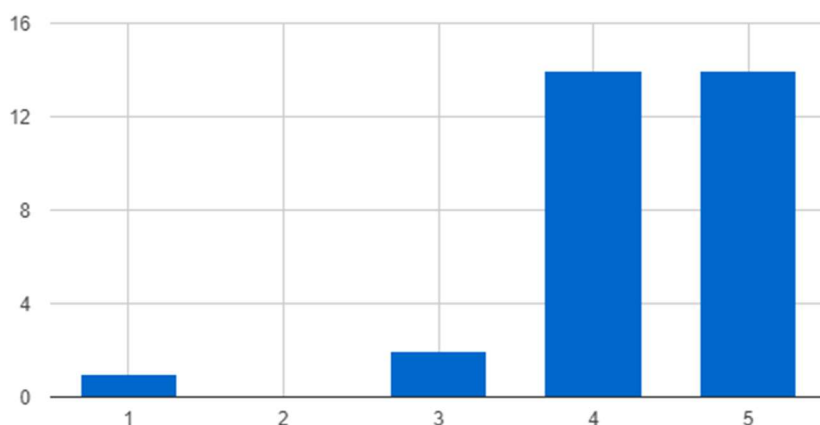
Jeg opplever at lærerne mine bryr seg om meg og behandler meg med respekt

Dette spørsmålet går på hvordan forholdet mellom lærer og elev er i de ulike klassene, da det faktumet at det er færre elever per lærer i små klasser var en av grunnene til at vi trodde at læringsmiljøet ville være bedre i små klasser. På en skala fra en til fem, der fem er det høyeste, får de små klassene et gjennomsnitt på 4.29, og de store klassene får et gjennomsnitt på 4.43. Også her scorer altså de store klassene bedre enn de små, til tross for at forskjellene ikke er så store. Det kan være verdt å bite seg merke i at hos de små så er det bare en person som har svart "1", to personer som har svart "3", mens resten av svarene er på "4" og "5". Her er det altså noen få elever som drar ned gjennomsnittet betraktelig.

14 eller mindre

Jeg opplever at lærerne mine bryr seg om meg og behandler meg med respekt.

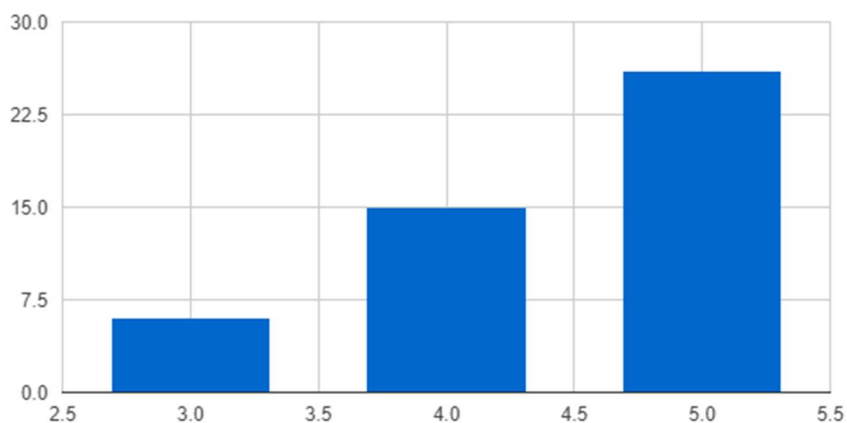
Average: 4.29

15 eller flere

Jeg opplever at lærerne mine bryr seg om meg og behandler meg med respekt.

Average: 4.43

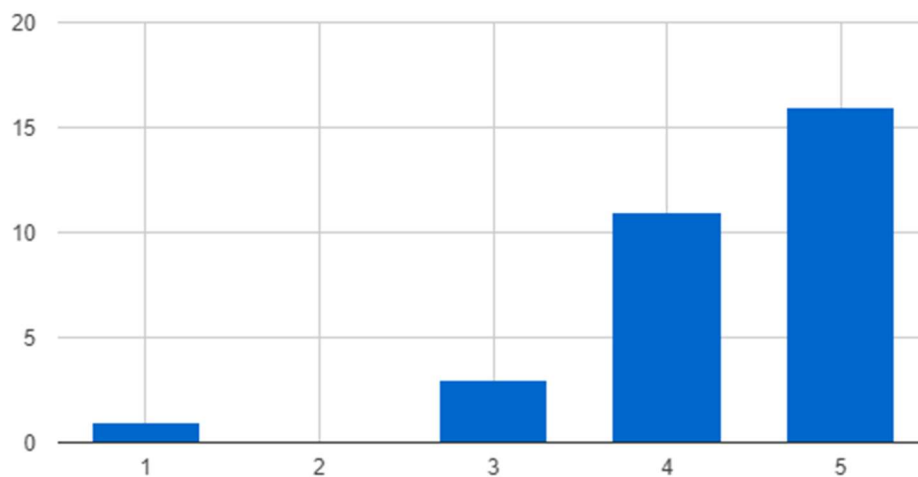
Jeg opplever at lærerne mine har troen på at jeg kan gjøre det bra på skolen

Her ville vi vite om elevene følte at lærerne hadde troen på dem. Også her ender de store klassene opp med et bedre gjennomsnitt enn de små: 4.57 mot 4.32.

14 eller mindre

Jeg opplever at lærerne mine har troen på at jeg kan gjøre det bra på skolen.

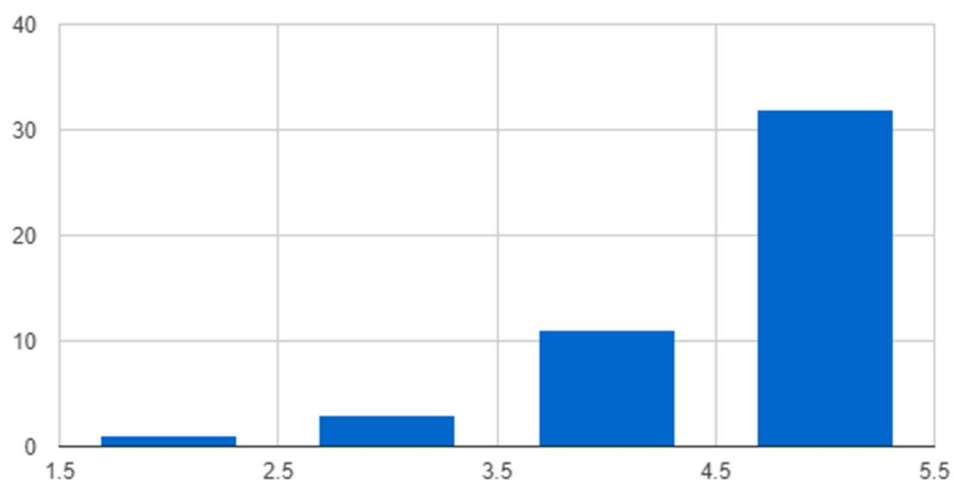
Average: 4.32

15 eller flere

Jeg opplever at lærerne mine har troen på at jeg kan gjøre det bra på skolen.

Average: 4.57

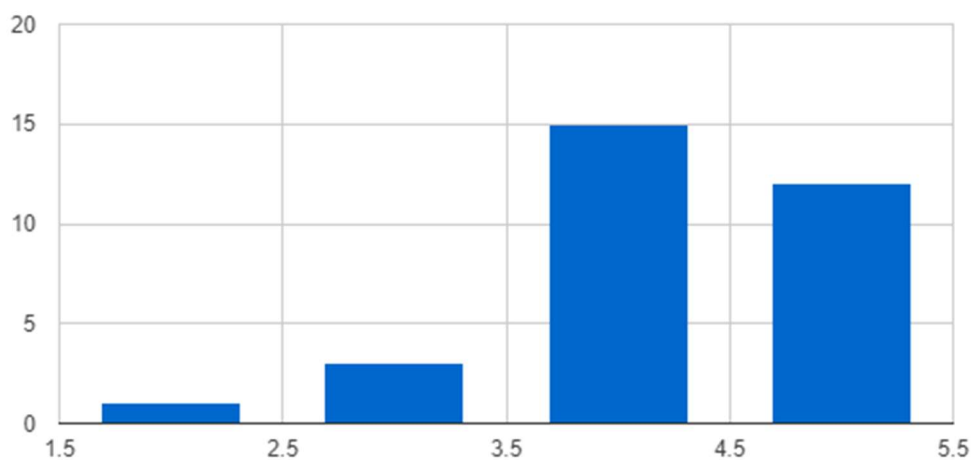

Når jeg har problemer med å forstå arbeidsoppgavene på skolen, får jeg god hjelp av lærerne
Dette spørsmålet skulle vise oss om det var forskjell i hvor god hjelp elevene følte at de fikk av lærerne sine. Ifølge vår hypotese skulle de små klassene score høyere på dette spørsmålet, siden lærerne har bedre tid for hver enkelt elev. Til tross for dette ender de små klassene opp med et gjennomsnitt på 4.23 og de store med et gjennomsnitt på 4.49.

14 eller mindre

Når jeg har problemer med å forstå arbeidsoppgavene på skolen, får jeg god hjelp av lærerne.

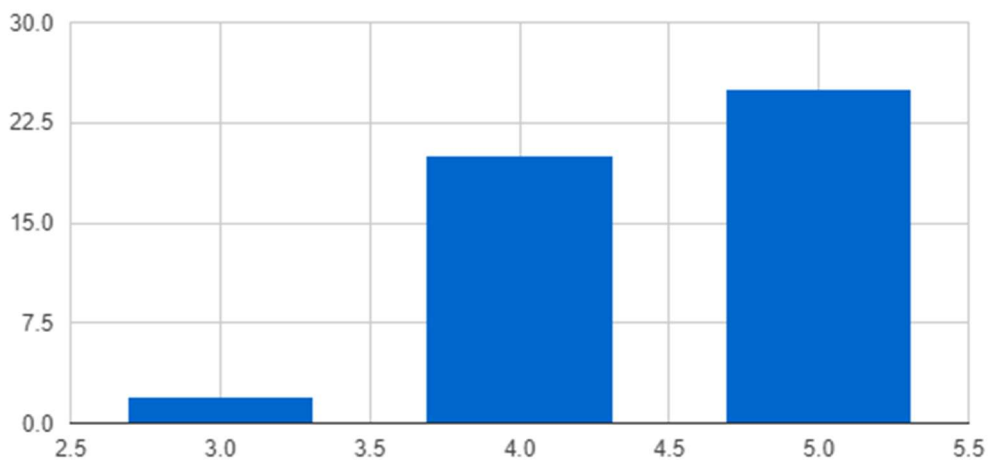
Average: 4.23

15 eller flere

Når jeg har problemer med å forstå arbeidsoppgavene på skolen, får jeg god hjelp av lærerne.

Average: 4.49

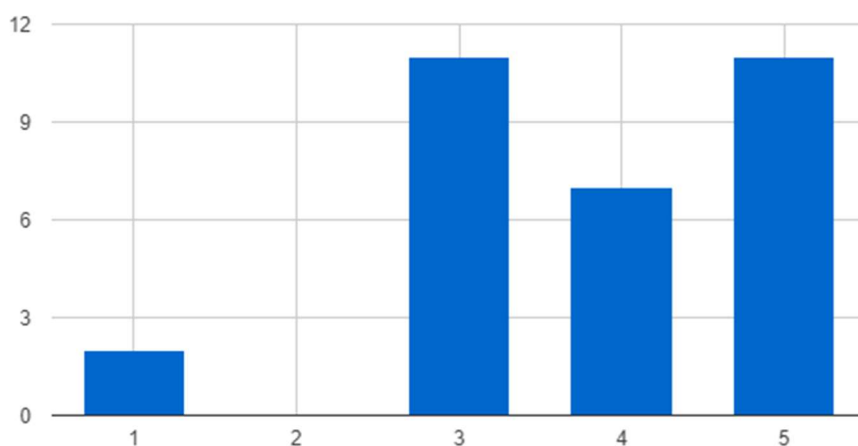
Jeg tror jeg vil foretrekke å gå i en klasse med 12 elever fremfor en med 25

I dette siste spørsmålet valgte vi å stille et spørsmål som var mer direkte mot hypotesen vår. Her ville vi se om elevene helst kunne tenke seg å gå i en liten eller en stor klasse. Svarene er fordelt på en skala fra en til fem, der 1 er «i liten grad» og 5 er «i stor grad». Det vi ser ut fra svarene her er at de fleste av elevene synes at den klassestørrelsen de selv går i er den de ville foretrukket å gå i. Hos de små klassene er det bare to personer som svarer «i liten grad», mens resten av svarene er fordelt på 3, 4 og 5. Hos de store derimot er svarene litt mer fordelt; her er det seks personer som har svart «i stor grad». Alt i alt så ser vi at flesteparten mener at det de er vant med er det beste.

14 eller mindre

Jeg tror jeg vil foretrekke å gå i en klasse med 12 elever fremfor en med 25.

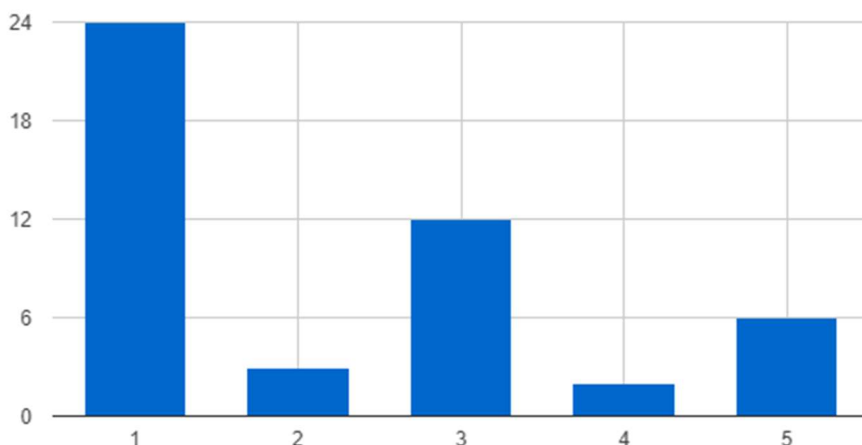
Average: 3.81

15 eller flere

Jeg tror jeg vil foretrekke å gå i en klasse med 12 elever fremfor en med 25.

Average: 2.21

Diskusjon og refleksjon

Etter å ha sett gjennom hvert av spørsmålene fra spørreundersøkelsen er det flere ting man kan trekke frem.

På de første spørsmålene, som omhandler trivsel i klassen og med medelevene sine, kommer de store klassene egentlig bedre ut på alle spørsmålene. Vi må vel kunne si at dette ikke var de svarene vi forventet oss som utfallet av denne spørreundersøkelsen. Ifølge våre undersøkelser ser det altså ut som at elevene i de store klassene stort sett trives bedre på skolen enn de i små klasser: Flere i de store klassene føler at de har noen å være sammen med i friminuttene, flere har noen de kan prate med om det er noe som plager dem og færre føler seg ensom på skolen. Kanskje det faktumet at man i større klasser har flere å velge mellom spiller en større rolle enn det vi først tenkte når vi utformet hypotesen vår? Det kan være trolig at vi, siden vi har hatt så gode opplevelser med å gå i små klasser, rett og slett ikke har tatt nok høyde for de faktorene som skulle tilsi at det er positivt å gå i store klasser.

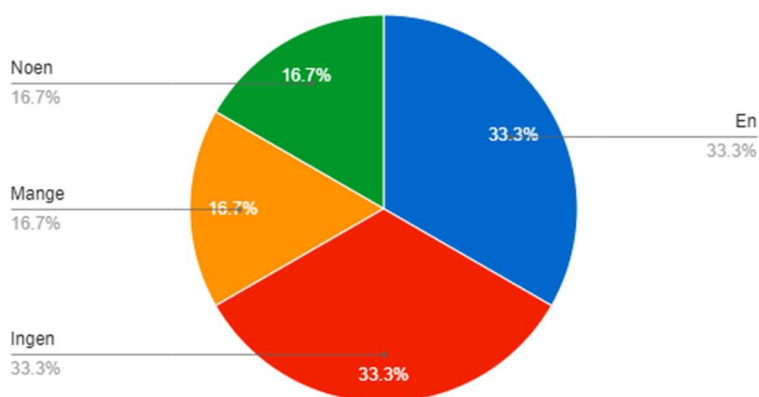
Når det kommer til læringsmiljøet i de ulike klassene ser vi også at de store klassene faktisk generelt sett scorer bedre enn de små, til tross for at forskjellene mellom store og små her ikke er like markante. Også her blir altså ikke hypotesen vår underbygd eller forsterket, heller tvert imot. Dette var det punktet vi var ganske sikre på vi skulle se en forskjell i vår favør på, da vi tenkte at det faktumet at man er færre elever per lærer ville spille en svært stor rolle. Vi tenkte at læreren får bedre tid til å hjelpe og tilpasse læringen til hver enkelt elev, i tillegg til at man knytter nærmere bånd til læreren. På mange skoler der hvor man har små klasser har man også samme læreren i mange av fagene, og vi tenkte at man da kanskje får et tettere forhold til læreren. Men når vi ser resultatet vi har fått, kan det jo kanskje tenkes at dette også kan snu andre veien: At om man har en lærer man ikke er helt på linje med, og så skal du ha han/henne i to timer naturfag, etterfulgt av to timer matematikk for så å ha to timer norsk, så kan dette "tette" forholdet til læreren kanskje bare føre til mer misnøye med skolehverdagen. Også her ser vi altså at vi kanskje har vært litt vel blindet av våre egne erfaringer under bearbeidingen av hypotesen.

En annen ting vi la merke til i analysen av spørsmålene som omhandlet læringsmiljø var at svarene var mer varierte og mer spredt hos de små klassene. Vi kom derfor inn på tanken

om at mindre klasser kanskje fører til større forskjeller, altså at i små klasser er det mye mer avhengig fra klasstrinn til klasstrinn og hvem man havner i klasse med. Med dette i tankene gikk vi på nytt gjennom materialet, men valgte både filteret "14 eller mindre" på klassestørrelse og "8. klasse" på klasstrinn. Vi vet at det var bare en 8. klasse som deltok i undersøkelsen blant de små, og en 10. klasse. Derfor valgte vi i en annen fane filteret "14 eller mindre" og "10. klasse". Med dette har vi altså valgt ut to forskjellige av de små klassene som deltok i undersøkelsen, og det vi fant da underbygger denne tanken. 8.klassen blant de små klassene har scoret mye dårligere enn 10. Klassen. På den andre siden har de to store klassene som gjennomførte scoret ganske likt. Dette gjald like mye når det kom til trivsel som til læringsmiljø. For å vise et eksempel på dette kan vi legge inn eksempler fra spørsmålet "Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?":

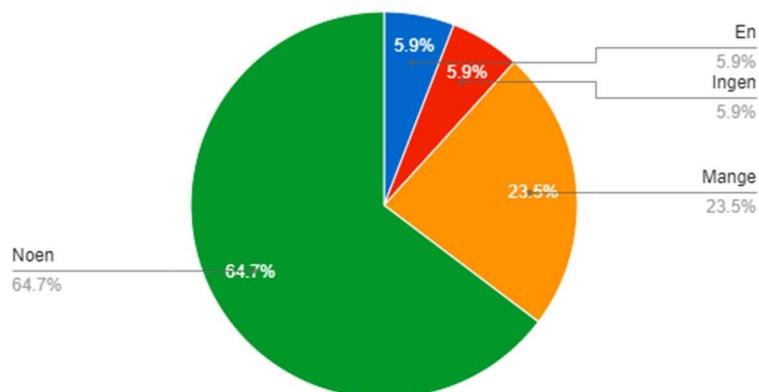
14 eller mindre, 8. klasse:

Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?

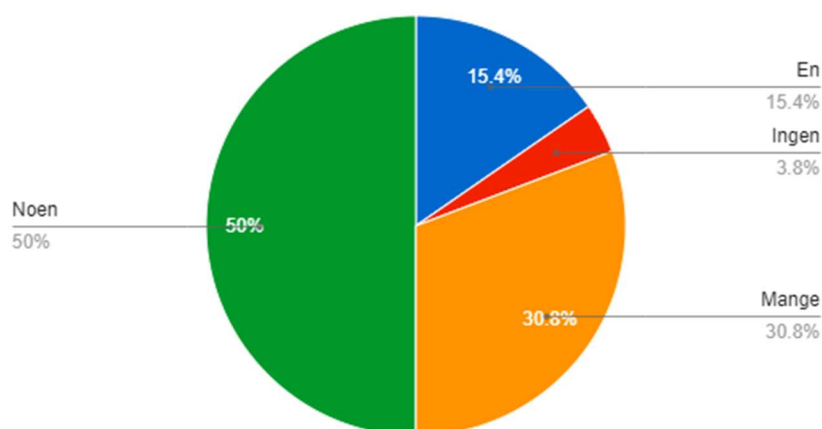
14 eller mindre, 10. Klasse:

Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?

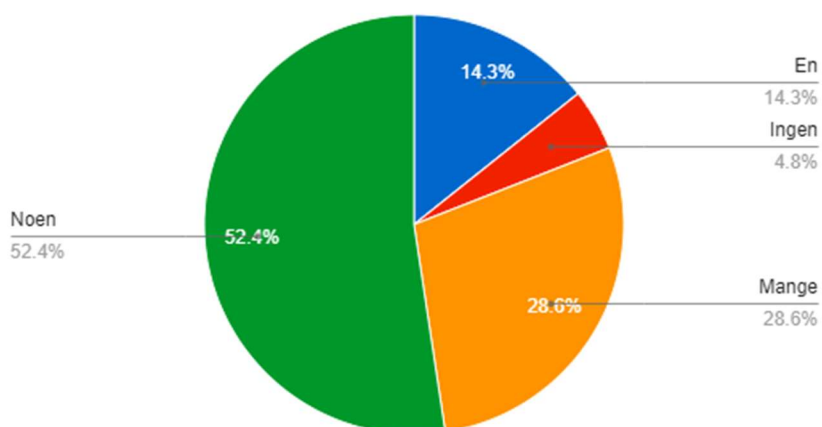
15 eller flere, 8. klasse:

Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?

15 eller flere, 10. klasse:

Har du noen i klassen du kan snakke med om du sliter med noe?

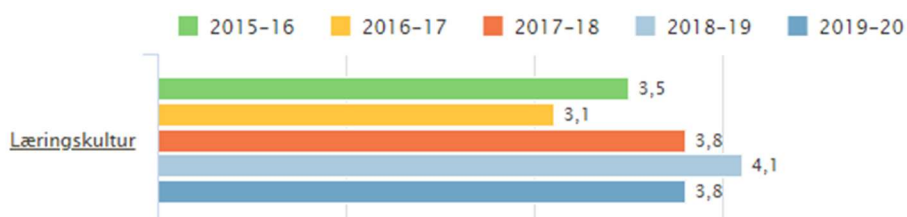
Som vi ser her, så er svarene fra de to små klassene svært ulike, mens de to store klassene har svart ganske likt. Dette kan indikere at læringsmiljø og trivsel i små klasser er mer variabelt fra årskull til årskull i små klasser enn i store. Dette fordi det er færre elever i klassen, og om halvparten er urolige og ikke "interessert" i skolearbeid, vil disse kanskje komme sterkere frem og spille en større rolle i miljøet i klassen. Dette er for så vidt også noe som vi har erfart selv, da de to på gruppen vår som har gått i små klasser gikk i to veldig forskjellige klasser. Den ene av oss gikk i en klasse med omtrent bare gutter, og den andre i en klasse med et overtall av "pliktoppfyllende" jenter. Vi er ganske sikre på at klassene våre også vill scoret ganske ulikt på denne undersøkelsen, da det var vesentlig mye mer uro og

trøbbel i klassen som nesten bare var gutter enn i klassen der hvor det nesten bare var jenter. Dette med at det kanskje vil variere mer hos små klasser var altså noe vi egentlig visste om fra før, men som ingen av oss hadde tenkt noe særlig på før vi fikk inn svarene på undersøkelsen og så dette.

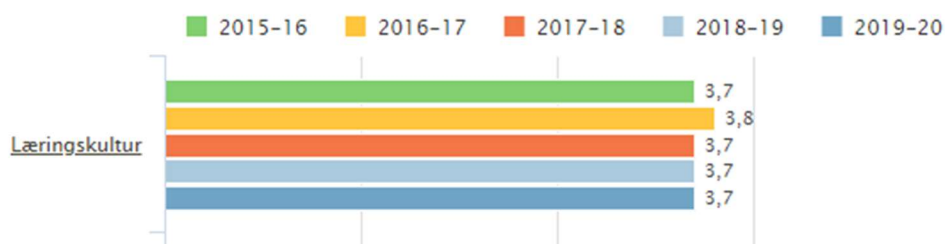
En annen ting man kan nevne om eksemplene vist ovenfor her, er at i 8.klassen så var det bare 6 elever, mens i 10. Klassen var det 14 elever. Kan det ha en sammenheng at det er den lille klassen som har svart betraktelig dårligere enn den store? Kanskje det kan tenkes at det rett og slett kan bli for små klasser? Dette er også en tanke som traff oss først nå i ettertid, at de fordelene vi så med å gå i en liten klasse kanskje ikke er så store fordeler om klassen blir for liten. Vi så det som en fordel å gå i små klasser med tanke på trivsel fordi man, etter vår erfaring, lærer å måtte inkludere alle uansett og lærer å være venner selv om man kanskje ikke hadde vært det om man hadde gått i større klasser. Men om man bare har fem andre medelever, skjønner vi nå at det ikke alltid er like lett å finne elever man trives sammen med og som man kan ha gode forhold til. I tillegg, så ser vi at man også kan være uheldig med læringsmiljøet i klassen, om man havner i en klasse med mange såkalte "bråkmakere" som ikke bryr seg om skolearbeidet.

Også resultatene fra elevundersøkelsen viser mye av det samme som vår undersøkelse. Vi vil her vise til resultatene fra elevundersøkelsen i tidligere Norddal kommune og tidligere Ålesund kommune. To av oss på gruppen kommer fra tidligere Norddal kommune, hvor alle skolene ligger i små bygder med relativt små klasser. Om det er noen skoleklasser i tidligere Norddal kommune over 15 elever, er dette i så fall snakk om bare en eller to klasser. I tidligere Ålesund kommune er nok de fleste av klassene over 15 elever. Vi har her lagt inn resultatene for læringskultur og trivsel, for å vise tendensene som elevundersøkelsen viste.

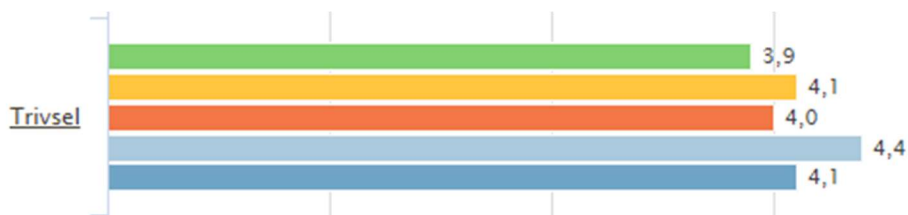
Tidligere Norddal kommune (læringskultur)

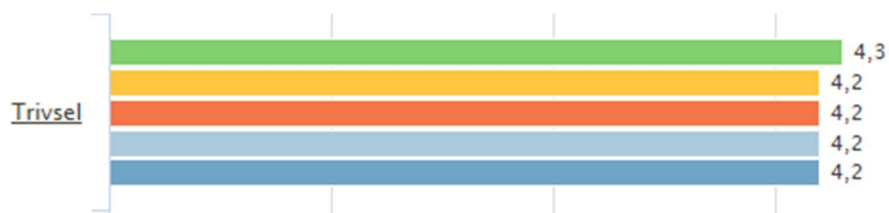
Tidligere Ålesund kommune (læringskultur)

Tidligere Norddal kommune (trivsel)

Tidligere Ålesund kommune (trivsel)

Som vi ser fra resultatene fra elevundersøkelsen i disse to kommunene, så scorer skolene i Ålesund generelt sett høyere enn skolene i Norddal. Dette stemmer ganske godt med resultatene vi fikk på de samme temaene. I tillegg ser vi også her at resultatene fra tidligere Ålesund kommune, er jevnere fra år til år, i forhold til tidligere Norddal kommune. Når det kommer til trivsel for eksempel, er scoren i Norddal ett år på hele 4,4, mens bare tre år tidligere var den på 3,9. I Ålesund derimot ligger den jevnt på 4,2 omtrent hvert år. Dette underbygger altså også funnet vårt om at det kan være større variasjon i læringsmiljø og trivsel mellom små skoleklasser enn mellom store skoleklasser. (Utdanningsdirektoratet)

Dette bringer oss over på spørsmålet om vi kanskje skulle hatt en tredeling på spørsmålet om klassestørrelse allikevel. Selv om dette hadde gjort analysejobben mer komplisert, kunne det kanskje ført til et annet resultat, ved at vi hadde sett forskjeller mellom de minste, de mellomstore, og de store klassene. Om vi hadde fått denne forskjellen kan vi ikke si sikkert, men det kan være. Dette får vi uansett ikke gjort noe særlig mye med nå, men det er en ting vi ser kanskje kunne forbedret det empiriske materialet vårt.

En annen ting vi ser kunne gitt oss bedre innblikk i analysedataene våre er om vi kanskje hadde gjennomført kvalitative undersøkelser i tillegg til de kvantitative. Vi bestemte oss for å utelukke dybdeintervju, da vi var veldig opptatt av at vi skulle få et bredere spekter, og ikke den subjektive meningen til bare noen få enkelt personer. Til tross for dette, ser vi nå i etterkant at om vi hadde intervjuet noen elever og kanskje også lærere i tillegg, kunne dette gitt oss en bredere forståelse av resultatene våre. Uansett, så føler vi at vi har fått ganske gode svar på hypotesen vår.

Konklusjon

Hypotesen vår om at det er bedre trivsel og læringsmiljø i små klasser har på ingen måte blitt styrket eller underbygget gjennom denne forskningsprosessen. Tvert imot, så er det de store klassene som har scoret best på spørsmålene og påstandene vi stilte elevene som deltok i undersøkelsen. Vi har innsett i etterkant, at svarene kan være preget av akkurat hvilken klasse du går i, og for så vidt også kanskje hvilken skole du går på. Det kan være at en stor klasse på en annen skole enn Eide ungdomsskole hadde svart annerledes, men dette fikk vi altså ikke sjekket ut. For å ha fått et enda sikrere resultat enn det vi har fått skulle man kanskje gjennomført undersøkelsen i et mye bredere spekter, for eksempel i et helt fylke. Men vår konklusjon, med utgangspunkt i vår forskning, er altså at små skoleklasser ikke nødvendigvis tilsier at det er bedre læringsmiljø og trivsel, slik som vi trodde i hypotesen vår. Kanskje hadde man fått et annet og sikrere resultat med en større deltakelse i spørreundersøkelsen, men det vi kan konkludere med er at både elevene i de små klassene og elevene i de store stort sett mente at det de var vant med var den beste løsningen.

Med utgangspunkt i vår forskning, vil det altså ikke ha noe hensikt å redusere klassestørrelsen, for verken bedre læringsmiljø eller trivsel. Den tidligere forskningen på området er veldig sprikende, og mye av forskningen er altså beskyldt for å inneholde for

mange feilkilder, for eksempel elevene sine sosioøkonomiske bakgrunner. Forsknings- og utviklingssjef ved profesjonshøyskolen VIA University College, Andreas Rasch-Christensen, mener at man skal være forsiktig med å bruke forskningen som er gjort på dette området som grunnlag for politiske beslutninger, fordi forskningen er såpass spriket og det er vanskelig å si noe sikkert (Ringgaard, 2019).

Selv om forskningen er usikker, har utdanningsforbundet i Norge lenge arbeidet for en nasjonal standard for lærertetthet i Norge, og har fått gjennomslag for dette politisk (Norgård & Harsvik, 2017). De fire borgerlige partiene ble i 2018 enige om å innføre en norm for lærertetthet som sikrer maksimalt 15 elever per lærer i 1.-4. trinn og 20 elever per lærer i 5.-10 trinn. Også i denne diskusjonen ble begrepene lærertetthet og klassestørrelse brukt om hverandre, men denne normen sier egentlig ikke noe om hvor stor klassen kan være, bare hvor mange elever det skal være per lærer. En klasse på for eksempel 28 elever kan da ha en lærertetthet på 14:1 istedenfor 28:1, om det er to lærere til stede i timen. Vi ser altså at utdanningsforbundet mener at færre elever per lærer er det beste, selv om forskningen ikke er ensidig på dette emnet (Utdanningsdirektoratet, 2017).

Som nevnt i bakgrunnskapitlet er det flere elever i Norge i dag som går i klasser med over 20 elever. Det er også nesten 500 færre grunnskoler enn for 15 år siden i Norge (per 2017), og de skolene som er igjen har i tillegg blitt større og har flere elever per lærer enn for 15 år siden (Utdanningsdirektoratet, 2017). Dette kan gjenspeile den sentraliseringen som har foregått i norsk politikk de siste årene, og er en interessant utvikling med tanke på at utdanningsforbundet i utgangspunktet mener at færre elever per lærer og mindre elevgrupper er det beste (Norgård & Harsvik, 2017).

Vi tror at dette, om hvordan man skal organisere skolene, kommer til å være en interessant og mye omdiskutert problemstilling i årene som kommer. Vi trodde at vi kunne komme til å få resultater som styrket hypotesen vår om at mindre skoleklasser fører til bedre læringsmiljø og trivsel, men har altså ikke fått denne hypotesen bekreftet gjennom dette prosjektet. Det blir spennende å se hvordan forskningen og meningene om dette temaet utvikler seg med årene.

Bibliografi

- Hagemann, G. (2015, November 25). Utdanningseksplasjon. Oslo. Hentet fra <https://www.norgeshistorie.no/velferdsstat-og-vestvending/1812-utdanningseksplasjon.html>
- Lunke, K. (2017, Februar 21). Oslo. Hentet fra <https://www.utdanningsforbundet.no/nyheter/2017/for-mange-gar-i-for-store-klasser-i-oslo/>
- Norgård, J. D., & Harsvik, T. (2017, Januar 9). Klassestørrelse og læringsutbytte – hva viser forskningen? Oslo. Hentet fra <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/kunnskapsgrunnlag/publikasjoner/2011/klassestorrelse-og-laringsutbytte--hva-viser-forskningen/>
- Nylenna, M., & Torp, I. (2017, Desember 19). forskningsetikk. Oslo. Hentet fra <https://sml.snl.no/forskningsetikk>
- Ringgaard, A. (2019, Februar 18). Klassestørrelse har lite å si for hvordan elevene gjør det på skolen. Oslo. Hentet fra <https://forskning.no/barn-og-ungdom-skole-og-utdanning/stor-studie-klassestorrelse-har-lite-a-si-for-hvordan-elevne-gjor-det-pa-skolen/1294210>
- Statistisk sentralbyrå. (2019, Juni 17). Befolkningsprofil - Eide. Oslo. Hentet fra <https://www.ssb.no/kommunefakta/kostra/eide/befolkningsprofil>
- Utdanningsdirektoratet. (2017). Hva vet vi om lærertetthet? Oslo. Hentet fra <http://tallogforskning.udir.no/innhold/hva-vet-vi-om-laerertetthet/>
- Utdanningsdirektoratet. (2017, November 27). Ny norm for lærertetthet vedtatt. Oslo. Hentet fra <http://www.skoleanlegg.utdanningsdirektoratet.no/artikkel/239/Ny-norm-for-larertetthet-vedtatt>
- Utdanningsdirektoratet. (2020). Elevundersøkelsen, Norddal kommune. Oslo. Hentet Mars 30, 2020 fra <https://skoleporten.udir.no/rapportvisning/grunnskole/laeringsmiljoe/elevundersoekelsen/norddal-kommune?trinn=10&fordeling=2&sammenstilling=1&kjonn=a&orgaggr=a>
- Utdanningsdirektoratet. (u.d.). Elevundersøkelsen, Ålesund kommune. Oslo. Hentet Mars 30, 2020 fra <https://skoleporten.udir.no/rapportvisning/grunnskole/laeringsmiljoe/elevundersoekelsen/aalesund-kommune-1504?trinn=10&fordeling=2&sammenstilling=1&kjonn=a&orgaggr=a>
- Utdanningsforbundet. (2017, Desember). Hva sier forskningen? Oslo. Hentet fra <https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/stopp-store-klasser/forskning-og-fakta/stotte-i-forskningen/>

Kodebok: <https://forms.gle/mrYeRnG6KtKUVFzu5>